

קריירה ושליחות

ערך העבודה

למה אנחנו עובדים? למה אנחנו מכריחים את עצמנו לצאת מהמיטה בכל בוקר במקום לחיות חיים של הרפתקאות והנאות? זו שאלה טיפשית, אנחנו עובדים משום שאנחנו צריכים להתפרנס. ברור, אבל האם זאת הסיבה היחידה? ברור שלא. כשאתם שואלים אנשים שחשים סיפוק מעבודתם למה הם עוסקים בה, רק לעתים נדירות הם יגידו שהסיבה היא כסף, ואילו רשימת הסיבות הלא-כלכליות שלהם תהיה ארוכה ומשכנעת.

(בארן שוורץ*, למה אנחנו עובדים, ידיעות ספרים 2016, הקדמה)

- מה דעתכם על הקביעה שפרנסה היא לא הסיבה היחידה לעבוד?
- האם אתם מזדהים עם התיאור ביחס למניעי העבודה שלכם או של אנשים בסביבתכם?
- מהם הסיבות והמניעים שלכם ללכת לעבוד?

שמוא יאמר אדם הריני בן אבות העולם, ממשפחה גדולה, איני ראוי לעשות מלאכה ולא להתבנות. אמור לו: שוטה, כבר קדמך יוצרך, שנאמר: "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ", והוא עשה מלאכה קודם שבאת לעולם. ומנא לן (ומאין לנו), שנאמר: "מכל מלאכתו אשר ברא אלהים לעשות", קרא אותה מלאכה, וכן "וישב ביום השביעי מכל מלאכתו אשר עשה". וכי הא (וכמו זו) דאמר ר' יוחנן: בא וראה למה ברא הקדוש ברוך הוא את האדם אחרון לכל הנבראים? אלא ללמדך שעשה בכל יום מלאכתו, וברא העולם וכל צבאם, וביום הששי שהוא אחרון למלאכתו ברא בו את האדם. אמר לו לאדם: עד כאן הייתי אני משתדל במלאכה, מכאן ואילך אתה תשתדל בה.

(זוהר חדש כרך א (תורה) פרשת בראשית) (א.י. גורדון**, אומה והעבודה, פרק ב)

- מה הערך של המלאכה לפי כל אחד מהמקורות? (עיניו)
- מה ההרחבות מקורות 1-3 לגישות נוספות. להשלכה הלכתית עיינו מקורות 4-5.
- מהי הדעה הראשונית של "בן אבות העולם" ביחס למלאכה, על פי הזוהר? כיצד דוחה הזוהר דעה זו?
- האם לפי הזוהר, כל מלאכה שהאדם יעסוק בה מהווה המשך ישיר למלאכת הבורא בבריאה? כיצד אתם מבינים את דבריו של גורדון: "עבודה לשם חיים"? (עיניו במקור 7 להסבר תפיסתו של גורדון ביחס לעבודה).

מרגלא בפומייהו (שגור בפיהם) דרבנן דיבנה (של חכמי יבנה): אני בריה וחברי בריה, אני מלאכתי (לימוד תורה) בעיר והוא מלאכתי בשדה, אני משכים למלאכתי והוא משכים למלאכתי, כשם שהוא אינו מתגדר (עוסק) במלאכתי כך אני איני מתגדר (עוסק) במלאכתי, ושמוא תאמר: אני מרבה והוא ממעיט - שנינו: אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים. (בבלי ברכות יז, א)

* אהרון דוד גורדון (1856-1922), פעיל בתנועה הציונית, הגה ומורה דרך לחלוצים בתקופת העלייה השנייה והשלישית, מנהיגה הלא מוכתר של מפלגת הפועל הצעיר.

* בארי שוורץ הוא פרופסור לפסיכולוגיה בסווארתמור קולג', מחברם של הספרים "פרדוקס הבחירה" ו"תבונה מעשית".

לפי הגמרא, מה צריך להיות היחס שלי למלאכתו של חברי? במה עוסק ה"מרבח"? במה עוסק ה"ממעית"?

מדוע הגמרא פותחת בקביעה "אני בריה וחברי בריה"? "שמא תאמר" – מה היינו עלולים לחשוב ללא תשובת חכמי יבנה?

האם באמת אין חשיבות כלל לשאלת המרבח והמעית? האם אין תחומי עיסוק שהם חשובים יותר מבחינה אובייקטיבית, בלי קשר לכוונת האדם?

דמות האדם בישראל פירושה קודם כל – דמות הנוער בישראל, יכלתו היוצרת, יוזמתו החלוצית, נאמנותו לשליחות שהטילה עליו ההיסטוריה בדורנו. נוער קארייריסטי, שעניו לבצע, לחיים ריקים, לרווחים קלים, לקיום פאראסימי – נוער כזה יהווה הנשק הסודי של אויבנו, בו יכריעו בנקל את עם ישראל. (דוד בן גוריון*, קריירה ושליחות, חזון ושליחות כרך ה, עמ' 209)

האם עיסוק באדריכלות, הנהלת חשבונות או כל מקצוע אחר משמעו בריחה מאחריות לאומית, חברתית ואישית של דאגה לעיצוב פני הדור הבא? ההבחנה בין מקצועות אידיאליים לכאלו שאינם אידיאליים הוטאת לאמת. זאת ממספר סיבות: ראשית, בכל עבודה ניתן למצוא ערכים נעלים, כגון: עזרה וכבוד לזולת, קידוש השם, התנהלות ביושר ובהגנות. כידוע, השאלה הראשונה שעליה יישאל האדם בשעה שיכנס לדין היא "נשאת ונתת באמונה?" (האם התנהלותך העסקית נעשתה ביושר), ולא האם עסקת בהינוך. שנית, המניע של העובד עשוי להשליך על ערך העבודה. כך למשל, יכול אדם לעסוק בצרכי ציבור (כגון ברכנות) כאשר מטרתו העיקרית (מעבר לרצון להתפרנס) היא לעשות לו שם. כמו כן, יכול אדם לבחור במקצוע ההוראה בגלל השעות הנוחות והחופשות המרובות. לעומת זאת, יכול אדם לעבוד בהיי-טק כשמטרתו העיקרית היא לעזור לאחרים, ובכלל זה למשפחתו. לבסוף, העבודה כשלעצמה היא אידיאלית וללא קשר למהותה (הינוך או ראיית חשבון וכדומה). שכן בכל עבודה יכול האדם לבטא את עולם הרוח שלו, להגשים את ייעודו ולעשות את "צרכי העולם ותיקוניו" כפי שעשה ה' בראשית הבריאה. (הרב ד"ר אורי נויברט*, חינוך זה הכי אחי?, כ"ה, 13.1.14)

לאיזה סוג נוער משווע בן גוריון, וכיצד זה מתקשר לשאלת הקריירה? מדוע לדעת הרב נויברט, אין כזה דבר "מקצועות אידיאליים"?

האם לדעתכם שני הקטעים סותרים? האם זכריו של בן גוריון על "שליחות היסטורית" מהיבים בחירת מקצוע מסוים? אילו שיקולים לדעתכם צריך לקחת בחשבון בבחירת מקצוע, ומה החשיבות היחסית של כל אחד מהשיקולים? (עינינו גם במקור 8 בדף ההרחבות).

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן משום רבי יהודה ברבי אלעאי: בא וראה שלא כדורות הראשונים דורות האחרונים: דורות הראשונים עשו תורתן קבע ומלאכתן עראי – זו וזו נתקיימה בידן, דורות האחרונים שעשו מלאכתן קבע ותורתן עראי – זו וזו לא נתקיימה בידן. (בבלי ברכות לה, ב)

צריך לבקש את הקב"ה בתוך הדרכים שהוא מתנהג בהם: כשהוא עוסק בתפלה, אז יבקש את הקב"ה בהבנת עניני תפלתו וכונה רצויה באמונת הלב באותם הענינים של תפלתו, ולא יבקש את הידיעה בשעה ההיא בענינים אחרים, כי כיון שהוא עוסק בעבודה זו, הקב"ה כביכול שורה מצדו בזו העבודה דוקא, ובה ימצאנה ולא במקום אחר (...). וכן בהיותו עוסק בגמילות חסדים להיטיב לחברו, אז יבקש את הקב"ה רק בהעמקת עצה איך להיטיב לו טובה גדולה הגונה וקימת. וכן בכל הדברים שעושה (...). כשאדם פועל איזה דבר של שלימות, בין במחשבה בין במעשה, צריך לשמח בחלקו ולא ירדוף או אחר דבר אחר, כי כל העולם כולו מתקפל לפניו אז דוקא בפרט זה. (הרא"ה סק"ה***, מוסר אביר ב, ב: בכל דרכיך דעהו)

מה משמעות המושגים קבע וארעי בגמרא? (עינינו מקור 9 בדף ההרחבות) מדוע כשעושים את המלאכה קבע והתורה ארעי, גם המלאכה לא מתקיימת? האם לדעתכם המושגים "קבע", "ארעי", "בקשת הקב"ה בתוך הדרכים שהוא מתנהג בהם" רלוונטיים גם לתחומים אחרים בעולם האדם, לא דווקא דתיים? אם כן, כיצד?

האם יש כאן דרישה לפיצול תודעתי בין המלאכה לבין רצונות גבוהים יותר באדם? האם פיצול זה יכול להחזיק לאורך זמן? האם זכרי הרב קוק במוסר אביר מהווים אלטרנטיבה לפיצול? ואם כן, באיזה מובן?